

**КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ**

Дипломна робота

магістра

з теми:

**«ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИЙ НАПРЯМОК ЗОВНІШНЬОЇ
ПОЛІТИКИ США (1823 – 1917 рр.)»**

Виконала:

магістрантка II курсу

спеціальності 014

Середня освіта (Історія)

денної форми навчання

Школова Тетяна Володимирівна

Науковий керівник:

кандидат історичних наук,

доцент кафедри всесвітньої історії

Опря Ігор Анатолійович

Кам'янець-Подільський – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА РОБОТИ.....	7
1.1. Історіографія теми.....	7
1.2. Джерельна база дослідження.....	16
РОЗДІЛ 2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТИКИ США ЩОДО ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ у ХІХ – на початку ХХ ст.....	24
2.1. Формування основ зовнішньополітичної доктрини США.....	24
2.2. Кубинське питання та Іспано-американська війна 1898 р.....	35
2.3. Політика США щодо побудови та відкриття Панамського каналу.....	48
РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА ВУДРО ВІЛЬСОНА.....	60
3.1. Формування нової зовнішньополітичної стратегії США.....	60
3.2. Активізація зовнішньополітичної діяльності США в Центральній Америці.....	71
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	89

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Впродовж XIX ст. основою зовнішньої політики США були принципи, проголошені в 1823 р. президентом Джеймсом Монро і відомі під назвою «доктрини Монро». Ключовими положеннями цієї доктрини було провідне місце Сполучених Штатів у своїй півкулі та відокремлення власної політичної традиції від європейської. Проте межа XIX – XX ст. в історії Сполучених Штатів Америки стала часом масштабного економічного, військового та, як наслідок, політичного посилення. США приєдналися до «клубу великих держав», заявивши про себе як надпотужну силу, що не лишається осторонь складних міжнародних процесів у тогочасному світі. Подібні зрушення засвідчили відхід Сполучених Штатів від політики ізоляціонізму в міжнародних відносинах. Нові політичні реалії стали викликом для доктрини Монро, яка збагатилася низкою поправок та нових прочитань.

Вкрай нечіткі формулювання, викладені у формі щорічного послання президента Конгресу США та жодним чином законодавчо не зафіксовані, склали цілісну систему політичного та дипломатичного курсу, передусім відносно Латинської Америки. Зміни у зовнішній політиці США, особливо у кінці XIX – на початку XX ст. представляють особливий інтерес для дослідження. Однак в українській історіографії проблематика латиноамериканської політики США досі не знайшла свого відображення. Тому дане дослідження є спробою дослідити зміст та особливості політики США стосовно Латиноамериканських країн з часу проголошення доктрини Монро до 1917 року.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, темами, планами. Магістерська робота виконана згідно з тематикою, яку розробляє кафедра всесвітньої історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Метою дослідження є всебічний аналіз латиноамериканського напрямку зовнішньої політики США у 1823 – 1917 рр. Досягнення вищезазначеної мети вимагає виконання наступних **завдань**:

- проаналізувати вітчизняну й зарубіжну історіографію проблеми та джерельну базу дослідження;
- висвітлити витоки, характер та історичне значення доктрини Монро, практику її використання в американській дипломатії з моменту появи і до 1895 р.;
- простежити зв'язок принципів 1823 р. з Іспано-американською війною 1898 р. та встановленням протекторату США над Кубою та Пуерто-Ріко;
- з'ясувати витоки, характер та практичне використання американською дипломатією поправки Рузвельта до доктрини Монро;
- проаналізувати співвідношення доктрини Монро з «політикою великого кийка» Т. Рузвельта в країнах Латинської Америки;
- визначити місце й значення доктрини Монро в зовнішньополітичній концепції та латиноамериканській політиці президента В. Вільсона.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика США в Латинській Америці у 1823 – 1917 рр. в кінці XIX – на початку XX ст.

Предмет дослідження – латиноамериканський напрямок політики США у 1823 – 1917 рр.

Хронологічні рамки роботи охоплюють період з 1823 по 1917 рр. Нижня хронологічна межа роботи пов'язана з виголошенням Джеймсом Монро своєї промови, що стала основою однойменної доктрини. Верхня хронологічна межа збігається зі вступом Сполучених Штатів у Першу світову війну. Ця подія певним чином може розцінюватися як остаточний відхід від принципу невтручання у війни європейських держав.

Географічні межі роботи охоплюють територію Сполучених Штатів Америки та регіон Латинської Америки. Поняття «Латинська Америка»

включає в себе величезний простір, що складається з сукупності країн, колишніх колоній Іспанії та Португалії, від Мексики на півночі до Аргентини на півдні, а також іспаномовних країн Карибського басейну. При цьому, переважна увага в дослідженні зосереджена на питаннях відносин США з державами Центральної Америки та Карибського басейну, оскільки саме відповідно до подій у цьому регіоні виникали нові прочитання доктрини Монро з подальшою розробкою практичних дипломатичних та військових кроків.

У основу методології дослідження покладено принцип історизму, який дозволяє вивчити складні явища міжнародних відносин, конкретні події і факти в їх динаміці. Коло досліджуваних питань вимагає застосування хронологічного і тематико-проблемного підходів до аналізу питань, що вивчаються. Виклад матеріалу здійснюється у хронологічному порядку. З огляду на специфіку проблеми, що підіймається, особливої ваги набуває історико-біографічний метод. Саме він через аналіз поглядів окремих державних діячів США кінця XIX – початку XX ст. дозволяє проаналізувати вплив особистісного фактору на різні інтерпретації доктрини Монро та підходи до вирішення гострих питань дипломатичного курсу. Принцип наукової об'єктивності вимагає досягнення поставленої мети та завдань шляхом всебічного вивчення наявного джерельного матеріалу та різних точок зору дослідників.

Елементи наукової новизни полягають у тому, що в роботі розкрито зміст латиноамериканського напрямку зовнішньої політики США, проаналізовано співвідношення принципу ізоляціонізму, закладеного в доктрині Монро, з інтервенціоністською політикою США та їх вступом у Першу світову війну.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її матеріали й результати можуть бути використані для проведення подальших досліджень з історії США та країн Латинської Америки, міждержавних відносин у зазначений період. Спостереження й висновки, здійснені у роботі, можуть

бути враховані при викладанні у вищій школі низки курсів зі всесвітньої історії та міжнародних відносин; використані при написанні узагальнюючих праць з історії дипломатії та зовнішньої політики США XIX – XX ст. Зміст та окремі положення дослідження можуть бути задіяні також при аналізі міжнародних конфліктів у сучасному світі.

Апробація результатів роботи здійснена через обговорення її окремих положень на студентській конференції, яка відбулася у квітні 2019 року. Окремі положення та висновки роботи були використані у статті «Зміст та формування принципів доктрини Монро», «Панамський канал та проблеми його побудови». Також апробація роботи здійснена у процесі її обговорення на засіданні кафедри всесвітньої історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Структура роботи обумовлена поставленою метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та літератури. Обсяг основного тексту роботи становить 86 сторінок. Повний обсяг роботи – 95 сторінок. Список використаних джерел та літератури складає 77 найменувань.

ВИСНОВКИ

В результаті розв'язання поставлених у роботі завдань вдалось дійти ряду висновків.

Латиноамериканська політика Сполучених Штатів XIX – початку XX ст., її характер та особливості розвитку не отримали всебічного розгляду в українській науковій думці. Згідно з проаналізованою під час дослідження історіографічною та джерельною базою можна відтворити загальну картину латиноамериканської політики США та її специфіку. Варто брати до уваги ідеологічну заангажованість окремих наукових праць, зокрема, радянських досліджень. Об'єктивне висвітлення теми можливе лише за детального аналізу історії як міжнародних відносин, так і історії Латинської Америки та Сполучених Штатів. Джерельна база дослідження представлена широким колом документів, серед яких основу складають джерела офіційного та особового походження.

З моменту появи у 1823 р. доктрини Монро латиноамериканська політика США суттєво трансформувалася та модернізувалася. Відповідно до виникаючих протягом XIX ст. викликів дипломатії США з'являлися чисельні поправки до доктрини Монро та її нові інтерпретації, що дозволяли Сполученим Штатам проводити обґрунтований зовнішньополітичний та оборонний курс. Він полягав у поступовому витісненні європейських конкурентів з Латинської Америки як сфери виключного впливу США. У досягненні своїх дипломатичних цілей американські урядовці не гребували силовими методами, традиційно при цьому спираючись на доктрину Монро.

Істотні зміни в політиці США відбуваються у кінці XIX – на початку XX ст., а війна США проти Іспанії в 1898 р. стала проявом відходу від традицій з огляду на нагальні національні пріоритети. Встановлення американського протекторату над Кубою, Філіппінами і Пуерто-Ріко не може розцінюватися як безпосередній прояв дотримання доктрини Монро. Однак в умовах розбрату всередині політичної верхівки США після Іспано-

американської війни саме доктрина Монро сприяла примиренню між антиімперіалістами та шовіністами. Адже «Принципи 1823 року» якнайкраще представляли ідеї антиколоніалізму, не виключаючи при цьому інтервенції та окупації в добрих цілях розвитку цивілізації.

Важливі зміни у зовнішній політиці США відбуваються за президентства Т. Рузвельта. Протистояння Сполучених Штатів з європейськими державами за економічний і геополітичний вплив у регіоні Латинської Америки стало одним з факторів трансформації зовнішньої політики країни. Відображенням і регулюючим механізмом подібних змін стало нове прочитання доктрини Монро. Т. Рузвельт представив у 1904 р. власне розширене й більш агресивне тлумачення цього основоположного принципу зовнішньої політики США. Суть поправки Т. Рузвельта до доктрини Монро 1904 р. полягала в ототожненні американцями своєї військової потужності й політичної волі із нормами міжнародного права. Тому можна говорити про перехід Сполученими Штатами на початку ХХ ст. до окремої, цілком самостійної, доктрини Т. Рузвельта. Вона, як і раніше доктрина Монро, не була формалізована жодними міжнародно-правовими нормами чи визнана світовим співтовариством.

Завдяки поправці Рузвельта до доктрини Монро Сполучені Штати брали на себе роль єдиної «поліцейської сили» в Західній півкулі, забезпечивши собі право на відверте втручання у внутрішні справи латиноамериканських країн. Поправка Рузвельта до доктрини Монро стала теоретичним підґрунтям «політики великого кийка» – врегулювання конфліктів у Латинській Америці силовими методами. Спричинити до превентивних збройних дій могли економічні катастрофи в країнах Центральної Америки та Карибського басейну. Їх величезні борги перед урядами європейських держав загрожували спровокувати інтервенції на Американський континент з-за океану, як це відбулося у Венесуелі взимку 1902-1903 рр. Практичним втіленням «політики великого кийка» могла бути як збройна інтервенція, так і встановлення тут економічного та політичного

контролю Сполучених Штатів. Варто наголосити, що традиційно контакти США з великими країнами Південної Америки були слабшими, а дипломатія тут – більш виваженою та миролюбною.

Свій дипломатичний курс відносно Латинської Америки Сполучені Штати проводили не лише з позицій сили. Окремі, відмінні від рузвельтівської, концепції розбудови відносин з Латинською Америкою пов'язані з діяльністю на посадах державного секретаря Е. Рута та президента В. Г. Тафта. Останній вирішив зробити ставку на використання «долара замість куль». Новий етап американської зовнішньої політики отримав назву «дипломатії долара». За В. Г. Тафта доктрина Монро перетворилася на потужний інструмент усунення зарубіжних інвесторів з латиноамериканських ринків. Однак це не означало відмову від використання силових методів, там де таке вирішення проблеми виглядало більш доцільним та ефективним, зокрема – в країнах Карибського басейну.

У зовнішньополітичній філософії та латиноамериканській дипломатії президента В. Вільсона доктрині Монро відводилося значне місце. Для нього гучний маніфест Дж. Монро слугував не лише засобом обмеження іноземного впливу в Західній півкулі. Як яскравий представник політичного ідеалізму В. Вільсон вважав доктрину, а відтак – і власні кроки в латиноамериканській політиці, цивілізаційним обов'язком США стосовно південних сусідів, навіть якщо цей обов'язок доводилось виконувати силовим шляхом. Тому перебування В. Вільсона в Білому домі для країн Латинської Америки позначилося агресивними інтервенціями та окупація ми їх територій, однак без їх формальної анексії. В. Вільсон також запропонував прийняти доктрину Монро в якості світової доктрини, розбудовуючи на її принципах нову систему «співдружності сил». Президенту вдалося домогтися безпрецедентного успіху – доктрина Монро стала частиною Статуту Ліги Націй, що означало визнання світом її авторитетності та актуальності вже після Першої світової війни.

У результаті проведеного дослідження латиноамериканської політики США у 1823 – 1917 рр. можна стверджувати, що прагнення правлячих кіл країни відстояти та розширити тут свій економічний та геополітичний вплив потребували серйозної теоретичної підтримки. Лідерські зазіхання Сполучених Штатів базувалися не лише на економічній та військовій потужності країни. Їх міцну концептуальну основу складала доктрина Монро. Реалії міжнародних відносин кінця XIX – початку XX ст. та значна активізація дипломатії США в Західній півкулі призвели не лише до розвитку доктрини Монро, але й до перетворення її майже на національний символ США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

І. ДЖЕРЕЛА

1. Беверидж А. Поступь флага // История США: хрестоматия / сост. Э. А. Иванян. Москва: Дрофа, 2007. С. 148-153.
2. Вашингтон Дж. Прощальное послание // История США: хрестоматия / сост. Э. А. Иванян. Москва: Дрофа, 2007. С. 67-74.
3. Версальский мирный договор [Электронный ресурс] / пер. с фр. Москва: Издание Литиздата, 1925. 227 с. Режим доступа: http://www.pseudology.org/Pobeda/Versal_Dogovor2.pdf
4. Джефферсон Т. Перша інавгураційна промова // Інавгураційні промови президентів США. Харків: Фоліо, 2009. С. 15-19.
5. История США: хрестоматия / сост. Э. А. Иванян. Москва: Дрофа, 2007. 399 с.
6. Інавгураційні промови президентів США. Харків : Фоліо, 2009. 335 с.
7. Поправка Лоджа к доктрине Монро // История США: хрестоматия / сост. Э. А. Иванян. Москва: Дрофа, 2007. С. 174-176.
8. Поправка Платта / История США: хрестоматия / сост. Э. А. Иванян. Москва: Дрофа, 2007. С. 159-160.
9. Поправка Т. Рузвельта к доктрине Монро [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.grinchevskiy.ru/1900-1945/popravka-ruzvelta.php>
10. Рузвельт Т. Новый национализм [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.grinchevskiy.ru/1900-1945/noviy-nacionalizm.php>
11. Рузвельт Т. Препятствия к немедленной экспансии [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.grinchevskiy.ru/19/prepatstviya-k-nemedlennoy-ekspansii.php>
12. Latin America and the United States. Addresses by Elihu Root [Электронный ресурс] // Internet Archive. Режим доступа: <https://archive.org/stream/latinamericaandt29003gut/pg29003.txt>

13. Monroe J. Seventh Annual Message December 2, 1823 [Электронный ресурс] // The American Presidency Project. Режим доступа: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29465>
14. Papers Relating to the Foreign Relations of the United States [Электронный ресурс] // University of Wisconsin Digital Collections. Режим доступа: <http://digicoll.library.wisc.edu/cgi-bin/FRUS/FRUS>
15. Papers Relating to the Foreign Relations of the United States. The Lansing papers, 1914-1920 (in two volumes). Volume II [Электронный ресурс] // University of Wisconsin Digital Collections. Режим доступа: <http://images.library.wisc.edu/FRUS/EFacs/1914-1920v2/reference/frus.frus19141920v2.i0008.pdf>
16. Public Law 62-337: Panama Canal Act by the 62nd Congress of the United States [Электронный ресурс] // Wikisource. Режим доступа: http://en.wikisource.org/wiki/Panama_Canal_Act
17. Republican Party Platform of 1896 [Электронный ресурс] // The American Presidency Project. Режим доступа: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29629>
18. Republican Party Platform of 1900 [Электронный ресурс] // The American Presidency Project. Режим доступа: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29630>
19. Roosevelt T. An autobiography [Электронный ресурс] // Internet Archive. Режим доступа: <https://archive.org/stream/theodoreroosevel03335gut/old/trabi10.txt>
20. Roosevelt T. Fifth Annual Message. December 5, 1905 [Электронный ресурс] // The American Presidency Project. Режим доступа: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29546#axzz2jhaMGfnU>
21. Roosevelt T. First Annual Message. December 3, 1901 [Электронный ресурс] // The American Presidency Project. Режим доступа: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29542#axzz2fptgsNB5>

22. Roosevelt T. Fourth Annual Message, December 6, 1904 [Електронний ресурс] // The American Presidency Project. Режим доступу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29545>
23. Roosevelt T. South America and the Monroe Doctrine [Електронний ресурс] // Theodore Roosevelt Center. Режим доступу: <http://www.theodorerooseveltcenter.org/Research/Digital-Library/Record.aspx?libID=o279302>
24. Wilson W. Address Before the Southern Commercial Congress in Mobile, Alabama. October 27, 1913 [Електронний ресурс] // The American Presidency Project. Режим доступу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=65373>
25. Wilson W. Address to a Joint Session of Congress on Mexican Affairs, August 27, 1913 [Електронний ресурс] // The American Presidency Project. – Режим доступу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=65371>
26. Wilson W. Address to a Joint Session of Congress on the Tampico Incident, April 20, 1914 [Електронний ресурс] // The American Presidency Project. – Режим доступу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=65376> onroe
27. Wilson W. Address to the Senate of the United States: "A World League for Peace", January 22, 1917 1916 [Електронний ресурс] // The American Presidency Project. – Режим доступу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=65396>
28. Wilson W. War Message to Congress, 1917 [Електронний ресурс] // Pearson higher education. – Режим доступу: http://wps.prenhall.com/wps/media/objects/107/110495/ch22_a2_d1.pdf

II. ЛІТЕРАТУРА

29. Альперович М. С., Руденко Б. Т. Мексиканская революция 1910-1917 гг. и политика США. Москва: Соцэкгиз, 1958. 336 с.
30. Бжезинський З. Велика шахівниця: Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. 236 с.

31. Боголепов М. И. Доктрина Монро // Кто правит Америкой. Ростов на Дону : Росиздат, 1940. С. 156-170.
32. Болховитинов Н. Н. Доктрина Монро (происхождение и характер) Москва: Изд-во Ин-та межд. отношений, 1959. 334 с.
33. Болховитинов Н. Русская Америка и провозглашение доктрины Монро // Вопросы истории. 1971. № 9. С. 69-84.
34. Владимиров Л. С. Дипломатия США в период американо-испанской войны 1898 г. Москва: Гос. изд-во полит. лит-ры, 1957. 256 с.
35. Глинкин А. Н. Дипломатия Симона Боливара. Москва: Междунар. отношения, 1991. 350 с.
36. Горохов Ю. П. Доминиканская республика и американский империализм. Москва: Наука, 1970. 198 с.
37. Гостенков А. В. Место кайзера Вильгельма II в немецкой истории // Вопросы истории. 1994. Вып. 12. С. 170-182.
38. Дементьев И. П. Идеиная борьба в США по вопросам экспансии на рубеже XIX – XX вв.). Москва: Изд-во Москов. ун-та, 1973. 368 с.
39. Дипломатический словарь. Изд. Второе. М.: Гос. Изд-во полит. лит-ры, 1971. Т. 2. 820 с.
40. Дудко І. Д. Інституційне й управлінське забезпечення зовнішньополітичної стратегії США в умовах постбіполярності. Київ: КНЕУ, 2007. 144 с.
41. Дудко І. Д. Історико-політичні й еволюційні виміри глобалізму в державницькій концепції США // Актуальні проблеми всесвітньої історії: аксіологічні та культурно-історичні засади державотворення. Київ: Вид-во «Фенікс», 2013. С. 94-104.
42. История внешней политики и дипломатии США, 1867–1918. Москва: Наука, 1997. 383 с.
43. История дипломатии / под ред. А. А. Громько. Москва: Гос. изд-во полит. лит-ры, 1963. Т.2. 820 с.

44. История США: В 4-х т. / Редкол.: Г. Н. Севостьянов и др. Т. 2. (1877-1918). Москва: Наука, 1985. 598 с.
45. Исэров А. А. США и борьба Латинской Америки за независимость, 1815-1830. Москва: Российский Фонд Содействия Образованию и Науке, 2011. 480 с.
46. Киссинджер Г. Дипломатия/ Пер. с англ. В. В. Львова. Москва: Ладомир, 1997. 848 с.
47. Космина В. Г. Латиноамериканська цивілізація і «виклики» Заходу (XIX–XX ст.) // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2006. Вип. 12. С. 122-130.
48. Кравченко И. Н. Дипломатическая история США (1877–1919). Москва: Науч. кн., 2002. 366 с.
49. Лавров Н. М. Мексиканская революция 1910 – 1917 гг. Москва: Наука, 1972. 290 с.
50. Лакішик Д. М. Ідеологічний вимір формування геополітики США // Політологічний вісник. 2010. Вип. 47. С. 118-127.
51. Лан В. И. США: от Испано-американской до Первой мировой войны. Москва: Наука, 1975. 368 с.
52. Манухин А. А. «Германский фактор» в политике США в Мексике в 1917-1918 гг. // Новая и новейшая история. 2015. № 4. С. 20-30.
53. Манухин А. А. Карательная экспедиция генерала Першинга в Мексику (1916–1917) // Латинская Америка. 2012. № 9. С. 39-52.
54. Манухин А. А. Формирование внешнеполитического курса администрации В. Вильсона по отношению к Мексиканской революции (1913–1915 гг.) // Историческая и социально-образовательная мысль. 2012. № 1. С. 60-63.
55. Никифоров Б. С. Интервенция США в Доминиканскую Республику. Москва: Знание, 1966. 31 с.

56. Окунева М. А. «Доктрина Т. Рузвельта» и антиимпериалистическое движение в Латинской Америке в начале XX в. // Вопросы истории. 1975. Вып. 12. С. 176-192.
57. Печатнов В. О. О проблемах изучения внешней политики и дипломатии США XX в. // Американский ежегодник. 2008/2009. / Отв. ред. В. В. Согрин. Москва: Наука. С. 186-188.
58. Печатнов В.О. История внешней политики США. Москва: Международные отношения, 2012. 672 с.
59. Романов В. В. Истоки внешнеполитической философии Вудро Вильсона // Американский ежегодник. 2000 / Отв. ред. Н. Н. Болховитинов. Москва: Наука, 2002. С. 178-203.
60. Романов Л. М. «Доктрина Монро» – орудие интервенционистской политики США в Латинской Америке // Международное право и Латинская Америка. Москва: Изд-во Ин-та межд. отношений, 1962. С. 32-58.
61. Слезкин Л. Ю. Испано-американская война. Москва: Изд-во АН СССР, 1956. 134с.
62. Статистическая история США XVII – начала XXI вв. / отв. ред. проф. В. В. Согрин. Москва: ИВИ РАН, 2012. 234 с.
63. Строганов А. И. Латинская Америка: страницы истории XX века. Москва: Книжный дом «Либроком», 2013. 168 с.
64. Строганов А. И. Новейшая история стран Латинской Америки. Москва: Высш. шк., 1995. 415 с.
65. Ткачева Т. В. Проблема сооружения межокеанского канала во внешней политике США в начале XX века. Томск: ТГУ, 2007. 220 с.
66. Трояновская М. О. Доктрина Монро в современных исследованиях // Электронный научно-образовательный журнал «История». 2014. Т. 5. Вып. 7 (30). [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://history.jes.su/s207987840000828-9-1>
67. Уткин А. И. Вудро Вильсон. Москва: Культурная революция, 2010. 552 с.

68. Уткин А. И. Дипломатия Вудро Вильсона. Москва: Международные отношения, 1989. 320 с.
69. Уткин А. И. Теодор Рузвельт: Политический портрет. Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1989. 192 с.
70. Фон Крейтор Н. Столетие нового мира: плюрализм против универсализма [Электронный ресурс] // Аналітичний портал «Політика». Режим доступу: <http://www.politics.in.ua/index.php?go=News&in=view&id=5357>
71. Cleland R.G. One Hundred Years of the Monroe Doctrine. Los Angeles: Times-Mirror Press, 1923. 127 p.
72. Dent D. W. The Legacy of the Monroe Doctrine: A Reference Guide to U. S. Involvement in Latin America and the Caribbean. London: Greenwood Press, 1999. 417 p.
73. Ferrel R. H. American Diplomacy. A History. New York: W. W. Norton & Company, 1975. 881 p.
74. Molineu H. U.S. Policy toward Latin America: From Regionalism to Globalism. Boulder: Westview Press, 1986. 242 p.
75. Perkins D. A History of the Monroe Doctrine. Boston: Little, Brown and Company, 1955. 462 p.
76. Sexton J. The Monroe Doctrine: Empire and Nation in Nineteenth-Century America. New York: Hill and Wang, 2011. 290 p.
77. Smith G. The Last Years of the Monroe Doctrine. New York: Hill and Wang, 1994. 280 p.